

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
BÖLÜMÜ**

mm

**Prof. Dr. Mine MENGİ Adına
TÜRKOLOJİ SEMPOZYUMU (20-22 Ekim 2011)
BİLDİRİLERİ**

ADANA-2012

ESKİ ANADOLU VE OSMANLI TÜRKÇESİNDE TEKLİK-ÇOKLUK UYUMUNDA ARAPÇANIN ETKİSİ

Doç.Dr. Mustafa SARI
Mevlana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Türkçe Öğretmenliği Bölümü
msari@mevlana.edu.tr

ÖZET: Bu çalışmada, Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesinde Arapçanın etkisini bağlı olarak teklik-çokluk uyumunda ortaya çıkan değişimler incelenmiştir. Türkçede teklik-çokluk uyumunun iki yönü vardır: sıfat tamlamalarında isim ve sıfat arasında; cümlede ise özne-yüklem arasında. Bilindiği gibi Türkçede teklik-çokluk uyumu zorunlu değildir. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi döneminde kaleme alınmış tercüme eserlerde teklik-çokluk uyumuna bağlı çok sayıda örnek bulunurken, telif eserlerde konuyla ilgili çok az örnek tespit edilmiştir. Bu durum söz konusu dönemlerde teklik-çokluk uyumunda ortaya çıkan değişimin Arapça ile bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, şekil bilgisi, çokluk

ABSTRACT: In this study, changes in singular and plural harmony in Old Anatolian Turkish and Ottoman Turkish occurring by depending on effect of Arabic on Turkish have been considered. There are two aspects of singular and plural harmony in Turkish: harmony between noun and adjective in adjective clause; harmony between subject and predicate in sentence. As known, singular and plural harmony in Turkish is not compulsory. In Old Anatolian Turkish and Ottoman Turkish, there are many sentences exemplifying plural and singular harmony in translated manuscripts from Arabic to Turkish. But such examples are very limited in original Turkish manuscripts written in the same periods.

Key Words: Old Anatolian Turkish, Ottoman Turkish, morphology, plurality

1. Giriş

Muharrem Ergin'in dilin canlı bir varlık olduğu yönünde aktardığı bilgi, bir yönüyle dilin doğasındaki değişime işaret etmektedir. Bu değişim eş zamanlı ya da art zamanlı biçimde ortaya çıkar. Genel bir ifadeyle eş zamanlı değişim, yaşa, cinsiyete, sosyal statüye ya da coğrafyaya bağlı olarak sesteki yapıya, söz varlığından cümle yapısına kadar dilde ortaya çıkan farklılıkları inceler. Art zamanlı değişim ise dilde zamanla ortaya çıkan farklılaşmalarla ilgilidir. İster eş zamanlı ister art zamanlı biçimde ortaya çıksın dilde görülen bütün değişimler, dilbiliminin temel çalışma alanlarından biri olan dildeki değişimin (language change) ana konusunu oluşturur. Dildeki değişimler sebep sonuç ilişkisi içinde açıklanabilen bir disiplindir.

Dilbilimciler dilde görülen değişimlerin, ya dilin kendi tarihsel gelişimi içerisinde ortaya çıkan *iç etkenlere* ya da dil ilişkileri ve ödünçlemelerde olduğu gibi *dış etkenlere* bağlı olarak ortaya çıktığını belirtir. Örneğin Türk dili tarihinde *k>g*, *t>d* tonlaşması

ya da *e>i* değişimi gibi ses değişimleri dilin kendi içindeki etkenlere bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Öte yandan, Türkçenin söz varlığında görülen değişimler ya da biçimsel farklılaşmaların bir kısmı, dış etkenlere bağlıdır (Wardhaugh 1992:193; Sarı 2007:1).

Türkçede, Arapça ve Farsçanın etkisine bağlı olarak art zamanlı biçimde ortaya çıkan değişmelerin sebep sonucu ilişkisiyle açıklanabilen bir düzenin olduğunu daha önceki çalışmalarımızda belirtmiş; bu düzenin basitten karmaşığa doğru ilerleyen bir süreci içerdiğini vurgulamıştık (Sarı 2008). Türk dili tarihi Arapça ve Farsçayla ilişki bakımından ele alındığında, Karahanlı Türkçesinde ağırlıklı olarak anlamlı ve kültürel söz varlığına ait isim ve sıfatların (ümmet, Rab, münafık, şeriat, din vb.), ödünçlendiği; Eski Anadolu Türkçesinde ise ödünlemelerin kültürel söz varlığı kadar temel söz varlığına da ait olduğu; isim, sıfat ve zamirin (Farsça *hod* zamiri) türünden kelimelerin ödünçlendiği, anlamlı kelimeler kadar görevli kelimelerin de alındığı (ve, çün, meğer, hem vb.); son olarak Osmanlı Türkçesinde sestem sözcük yapısına, söz varlığından cümle bilgisine kadar bir çok alanda Arapça ve Farsça unsurun ödünçlendiği bilinmektedir.

Daha önce yayımlanmış olduğumuz *Yüz Hadis Yüz Hikaye* adlı çalışmada, Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinde teklik-çokluk uyumunda görülen değişmeyi, Arapçanın zaman içinde artan etkisine bağlamış, söz konusu değişmeyi telif ve tercüme eseler bakımından incelememiştik. Bu çalışmada, daha önce vurguladığımız zamana bağlı değişmelere ek olarak, teklik-çokluk uyumunda ortaya çıkan farklılaşma ile eserin tercüme ve telif olması arasındaki ilişki üzerinde durulacaktır.

2. Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesinde Teklik-Çokluk Uyumunda Bozulmalar

Türkçede teklik-çokluk uyumu iki yönden incelenmektedir. Bunlardan ilki sıfat tamlamalarında sıfat ve isim arasındaki uyum, diğeri ise özne-yüklem arasındaki uyumdur. Bilindiği gibi Türkçede hem sıfat tamlamalarında hem de özne-yüklem arasında teklik-çokluk uyumu bulunmamaktadır. Ural-Altay dil birliğini savunan araştırmacılar, bu dillerin hepsinde sayı sıfatlarından sonra gelen isimlerin çokluk eki almadığını vurgulamaktadır (Demir-Yılmaz 2005: 48).

Teklik-çokluk uyumu bakımından her dil farklı özellik gösterir. Örneğin İngilizcede isim ve sıfat arasında teklik-çokluk uyumu zorunludur. Arapça gibi teklik ve çokluk dışında ikili çokluk bildiren biçimbirimlerin olduğu bir dilde durum daha karmaşıktır.

2.1. Sıfat Tamlamasında Teklik-Çokluk Uyumunu

Yukarıda belirttiği gibi, Türkçede tamlamayı oluşturan sıfat ve isim unsuru arasında teklik-çokluk uyumu bulunmazken, bu uyum İngilizcede ve Arapça gibi dillerde zorunludur. Türkçede, özellikle çokluk bildiren sayı sıfatlarıyla kurulan tamlamalarda ismin tekil olması gerekir. Bu kural, *Beşevler*, *Kırk Haramiler*, *Yedi Cüceler*, *Bin Konutlar* vb. kalıplaşmış örneklerde olduğu gibi bazen bozalsa da Türkçenin belirgin bir özelliğidir. Benzer biçimde, *birkaç birçok* gibi çokluk ifade eden belirsizlik sıfatlarının bazıları da tekil isimlerle sıfat tamlaması oluşturmaktadır.

Köktürkçede çokluk bildiren sayı adlarından sonra, bugün olduğu gibi isimlerin teklik biçimleri kullanılmıştır. Örnek: *iki uç, üç körüg, on tün, iki üç ming sü, otuz yaş, altı yol* (Emiroğlu 2011). Ancak Uygurcada az sayıdaki örnekte isimlerin de çokluk eki aldığı görülmektedir. Örnek: *üç oğrılar* ‘üç hırsızlar’ (Gabain 1988:62).

Uygur Türkçesinde sıfat tamlamalarında çokluk ekinin yeri bakımından ilginç örnekler vardır:

Aklar bulut örlep kükirep / Alkuka mu kar yagurur ‘Ak bulutlar çıkıp gürleyip / har yana mı kar yağdırır’

Karalar bulut örlep kükirep / Kar mu yağmur ol yagdurur ‘Kara bulutlar çıkıp gürleyip / Kar mı yağmur mu yağdırır’ (Ercilasun 2005:264)

Karahanlı Türkçesi Grameri adlı kitapta ve dönemin eserlerinden yaptığımız taramalarda, Karahanlı Türkçesinde çokluk bildiren sayı sıfatlarından sonra isimlerin teklik biçiminin kullanıldığı tespit edilmiştir.

2.1.1. Eski Anadolu Türkçesi

Türkçenin Arapça ve Farsçayla kurduğu ilişki sürecinin ikinci aşamasını oluşturan Eski Anadolu Türkçesi, yukarıda bahsedildiği gibi, Arapça ve Farsça unsurların dilin birçok alanında kendini gösterdiği bir dönemdir. Bu dönemde, Karahanlı Türkçesine göre, söz varlığında hem anlamlı hem de görevli Arapça ve Farsça kelimelerin sayısı artmış, zamir ödünclemesi ortaya çıkmış, imlada Arapçanın tesiri belirginleşmeye başlamış, az sayıda da olsa ödünc ekler kullanılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde kaleme alınan eserlerde, sıfat tamlamalarında teklik-çokluk uyumu bakımından kayda değer bilgiler bulunmaktadır. *Kadı Burhaneddin Divanı* gibi telif eserde bugün olduğu gibi, çokluk bildiren sayı sıfatlarından sonra gelen isimlerin teklik biçimleri kullanılmıştır. *Yunus Emre Divanı*’nda da sınırlı birkaç örnekte sıfat ve ismin teklik çokluk bakımından uyumlu olduğu tespit edilmiştir:

“Bu yüz yigirmi dört bin nebîlerle

Bile Mi'râc u Tûr münâcâtun var”

“Kırk bin kırk dört tabakât meşâyih evliyâlar

Dört kapudur kırk makâm dem evliyâ demidür”

“Yüz bin yigirmi dört bin güzide peygamberler

Ümmetine buyurmuş dem evliyâ demidür”

Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış tercüme eserlerde ise teklik çokluk uyumunun, Arapça olduğu gibi, geçerli olduğunu gösteren örnekler daha çoktur. Aşağıdaki örnekler, *Yüz Hadis Yüz Hikaye* adlı tercüme eserin Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış nüshasından alınmıştır.

“Günden güne yitmiş *biñ ferîşte* gelürler, *tavâf eylerler*, (5) girü çıkarlar.” (73b-4)

“Arefe gicesi düşümde gördüm ki (13) *iki ferişte* gökden indiler.”(101b-12)

“Girü düşümde görürin ki ol *iki ferişte* girü geldiler, birbirine bayağılayın (5) söylediler.”(102a-4)

Çokluk bildiren *birkaç*, *birçok* gibi belirsizlik sıfatları da Türkçede teklik isimle kullanılmaktadır. Bu durum, Eski Anadolu Türkçesinde tercüme ve telif eserlerde farklı özellikler göstermektedir. Örneğin *Kadı Burhaneddin Divanı* ve *Yunus Emre Divanı*'nda konuyla ilgili örnek bulunmamaktadır. *Dede Korkut Kitabı*'nda *birkaç* sözü, 11 defa sıfat olarak kullanılmış, bunlardan sadece bir tanesinde isim çokluk eki almıştır: ...*bir kaç çobanlar*... (101-5). Ancak, tercüme bir eser olan *Yüz Hadis Yüz Hikaye*'de konuyla ilgili örnek sayısı oldukça fazladır:

“Gördüm, *bir kaç* maymünlar var.” (72b-10)

“Mağrib'den *bir kaç* dervişler geldiler, ayıtdılar ki bizüm ilde bir gişiyi zulmile öldirdiler, (2) oda koydılar. İrteye degin od içinde yatdı, od anı yandurmadı, didiler.”(71b-1)

2.1.2. Osmanlı Türkçesi

Sıfat tamlamalarındaki teklik çokluk uyumunun bozulması ya da değişmesi, Osmanlı Türkçesinde daha çok beklenen bir durumdur; çünkü Osmanlı Türkçesinde Arapça ve Farsçanın etkisi daha fazladır. *Yüz Hadis Yüz Hikâye* adlı eserin Osmanlı Türkçesi döneminde kaleme alınmış nüshasından taradığımız şu örnekler bu durumu desteklemektedir:

“Andan hikâyet eylediler ki bir [166b] gün anuñ katına Mağrib'den *bir kaç* dervişlergeldiler.” (166a-13)

“Gördüm, *bir kaç* maymünlar bir (10) yerde cem' olmuşlar.” (168b-9)

“Düşümde (13) görürin *bir bölük* melekler geldiler, elümi tıtdular, beni bir yere [205a] iletdiler.” (204b-12)

Türkçenin yapısına aykırı bu cümleler, *Yüz Hadis Yüz Hikâye*'nin Arapçadan tercüme edilmiş olması ile ilgilidir. Arapça sıfat tamlamalarında, sıfat ve isim arasında teklik-çokluk uyumu vardır. Arapçada çokluk bildiren sıfatlar ile isimlerin çokluk biçimleri sıfat tamlaması oluşturur. Örnek: *biğatü ricâl* “birkaç adamlar”, *biğ'u leyâl* “birkaç geceler” (Çörtü 1998:253). Telif eserlerde bu tür örneklerin ya hiç bulunmaması ya da çok az kullanılması bu düşüncesi desteklemektedir.

2.2. Özne-Yüklem Arasında Teklik-Çokluk Uyumu

2.2.1. Eski Anadolu Türkçesi

Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış telif eserlerde özne yüklem arasındaki teklik-çokluk uyumu çok az örnekte görülmektedir. Aşağıdaki örnek *Yunus Emre Divanı*'ndan alınmıştır:

Cümle bir anı birler *cümle* ana giderler
Cümle dil anı söyler her bir menzil içinde

Konuyla ilgili bir başka telif eser olan *Kadı Burhaneddin Divanı*'nda da birkaç örnek bulunmaktadır:

Hûrî vu perî vu insân u ferîşte *cümlesi*
Çün nikâbun götüresin sana vâlih kalalar

Bu dönemde tercüme yoluyla Türkçeye kazandırılan eserlerde, Arapçanın etkisiyle özne yüklem arasındaki teklik-çokluk uyumu gösteren çok sayıda örnek bulunmaktadır.

Türkçede çokluk eki almış organ adlarının özne olduğu cümlelerde, yüklem tekildir. Ancak *Yüz Hadis Yüz Hikâye*'nin Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış olan nüshasında yer alan şu cümlede uyulmadığı görülmektedir:

“*Aydur ki iy benüm hüzâvendigârum, dükeli gözler uyıldılar...*” (61a-5)

Benzer biçimde, topluluk isimlerinin özne olduğu cümlelerde yüklem tekil olması kuralına, söz konusu eserde uyulmamıştır. Örnek:

“*Halâyık nefsi nefsi diyü çağrışur lar.*” (62b-7)

“*Halık şerî'atı koyup dürlü dürlü (7) bid'at işler işledi ler. Şeytân işin revâ gördi ler. Yazuklarına tevbe eylemedi ler, (8) istiğfâr eylemedi ler.*” (68b-6)

“*Halâyık (14) aña ayıtdılar...*” (68b-13)

“*Halife yine şordı ki halâyık Tañrı katına ne resme varısar lar?*” (84a-2)

“*Halık anı urur şandı lar.*” (106b-4)

“*...ma'nası budur kim (3) halâyık dîne girür ler...*” (103a-2)

“*... halâyık dînden (4) çıkar lar...*” (103a-4)

“*Sen halife olalı (5) halık dînden çıkar lar.*” (103a-5)

“*Halâyık ağlaşdı lar.*” (106a-5)

“*Halık çok mâl dağı (14) virdi ler.*” (106a-13)

Türkçede, çokluk eki almış cansız isimlerin özne olduğu cümlelerde de yüklem tekil olması gerekir. Ancak incelenen eserde bu kurala aykırı cümleler bulunmaktadır. Örnek:

“...*ılduzlar* (6) batdılar, sen dirisin, uyanuğsın.” (61a-5)

Çokluk bildiren sayı sıfatlarıyla yapılmış sıfat tamlamalarının özne olduğu cümlelerin yüklemi genellikle tekildir. *Yüz Hadis Yüz Hikâye*'den yaptığımız taramalar, bu kurala uymayan çok örnek olduğu göstermiştir:

“Günden güne yitmiş *biñ ferişte* gelürler, tavâf eylerler, (5) girü çıkarlar.” (73b-4)

“Arefe gicesi düşümde gördüm ki (13) *iki ferişte* gökden indiler.” (101b-12)

“Girü düşümde görürin ki ol *iki ferişte* girü geldiler, birbirine bayağlayın (5) söylediler.” (102a-4)

Çoğul ifadesi taşıyan belirsizlik zamirlerinin özne olduğu cümlelerin yüklemi çoğullukla tekildir. Bu kural Arapçanın etkisiyle tercüme bir eser olan *Yüz Hadis Yüz Hikâye*'den taranan şu cümlelerde bozulmuştur:

“*Dükeli* ağlaşdılar, didükleri söze tevbe eylediler.” (64a-15)

“*Dükeli* girü İblîs kıatına geldiiler.” (68a-7)

“...*dükeli*’bunda dirilürler.” (69a-4)

“Ne kadar dostlarım ki varıdı, *dükeli* geldiler...” (82a-5)

2.2.2. Osmanlı Türkçesi

Arapçanın etkisiyle özne-yüklem arasında teklik-çokluk uyumunun varlığını gösteren örneklerin, Osmanlı Türkçesinde daha yaygın olması beklenir. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi telif eserler konuyla ilgili örnek sayısı azdır. Aşağıdaki örnek *Baki Divanı*'ndan alınmıştır:

“Gözleriñ sabr u karâr u ‘aklı *târâc itdiler*

Şol harâmîler gibi kim kâr-bâna girdiler”

Benzer biçimde *Eşref Paşa Divanı*'nda da örnek sayısı sınırlıdır.

“Olsun ashâbına sad tarziye sad teslime kim

Cümlesi etdiler ahkâm-ı bülendin i‘lân”

Aynı dönemde kaleme alınan tercüme eserlerde Arapçanın etkisiyle özne-yüklem arasındaki teklik-çokluk uyumunu gösteren örnek sayısı oldukça fazladır. Örneğin Erzurumlu Darir'in *Yüz Hadis Yüz Hikâye* adlı eserinin Osmanlı Türkçesi döneminde istinsah edilen nüshasında konuyla ilgili çok sayıda örnek vardır.

Çokluk eki almış bitki veya hayvan isminin özne olduğu cümlelerde yüklem genellikle tekil, bazen de çoğuldur. *Yüz Hadis Yüz Hikâye* adlı eserin Osmanlı Türkçesi döneminde kaleme alınmış nüshasında bozulmuştur. Örnek:

“*Cümle maymûnlar* (5) cem’ oldılar.” (169a-4)

“Gördüm, *bir kaç maymûnlar* bir (10) yerde cem’ olmuşlar.” (168b-9)

Çokluk eki almış organ adlarının özne olduğu cümlelerde yüklem tekildir. Bu kurala da adı geçen eserde uyumadığı görülmektedir:

“*Eydür: İy benüm hüdâvendüm, dükeli* (8) gözler uyurlar...” (147b-7)

Topluluk isimlerinin özne olduğu cümlelerde yüklem tekildir. Bu kuralın aksine, *Yüz Hadis Yüz Hikâye*’de öznesi topluluk ismi olan birçok cümlede yüklem çoğul olduğu görülmüştür. Örnek:

“... *halk* Tañrı kıtatına ne resme [188a] varısarlar?” (187b-13)

“*Halk* urur (6) şandılar.” (227b-5)

“*Halk* eyitdiler...” (142b-3)

“Pes *halâyık* eyitdiler...” (161b-6)

“*Halk* ta’n ider- (3) lerdı...” (182b-2)

Çokluk eki almış cansız isimlerin özne olduğu cümlelerde yüklem tekildir. Ancak incelenen eserde bu kurala aykırı cümleler bulunmaktadır. Örnek:

“...ve *ılduzlar* batarlar toğarlar, sen hâzırsın (9) ve uyanıksın.” (147b-7)

Çokluk bildiren sayı sıfatlarıyla yapılmış sıfat tamlamalarının özne olduğu cümlelerin yüklemi genellikle tekildir. *Yüz Hadis Yüz Hikâye* üzerinde yapılan taramalar, Türkiye Türkçesindeki bu kurala aykırı cümleler bulunduğunu göstermiştir. Örnek:

“*İki kişi* Dâvüd peygambere da vâya (13) geldi/ler.” (190b-12)

Birkaç, birçok gibi çokluk bildiren belirsizlik sıfatlarıyla yapılmış sıfat tamlamalarının özne olduğu cümlelerin yüklemi çoğu zaman tekildir. Bu yapıdaki cümlelerin yüklemi, her iki nüshada da çokluk ek almıştır. Örnek:

“*Cümle halk* ağladı/ler.” (226a-7)

“*Cümle halk* ağlaşdı/ler.” (227a-5)

“Ve *cümle* (9) şahâbe eyitdi/ler...” (227a-8)

“Cümle halk ağlaşdı/ar, feryād itdi/er.” (228a-5)

Çoğul ifadesi taşıyan belirsizlik zamirlerinin özne olduğu cümlelerin yüklemi çoğunlukla tekildir. *Yüz Hadis Yüz Hikâye*'den taranan şu cümleler, bu kurala aykırıdır:

“... cümlesi bile (11) melûl olurlar ve yardımlaşır/ar.” (211b-10)

“... dükeli ağlaşdı/ar, tevbe eyledi/er, ol kıldan (12) helâllik diledi/er.” (153a-11)

“Eyitdi: Cümleden birisi oldur (12) ki her cum'a gicesi yeryüzünde bir velî kalmaz; illâ cümlesi (13) bunda derilür/er.” (161b-11)

“Şöyle çığırdı, na'ra urdı kim cümlesi ölüp (3) helâk oldı/ar.” (166a-2)

“Mü'minlerüñ dağı birisine zahmet degicek, cümlesi bile (11) melûl olurlar.” (211b-10)

Bu tür örneklerin telif eserlerde az, tercüme eserlerde çok yaygın olması, Arapçanın Türkçe üzerindeki etkisiyle açıklanabilir. Arapçada teklik-çokluk uyumu belirli ve önemli bir kuraldır. Örnek:

Er'racülâni kâlâ... “İki adamlar dediler.” (Çörtü 1998:98)

Mi'âtü'l-ulûfi yetemerragüne fi-fîni'l-enhâri'l-muğaddeseti. “Yüzbinler, mukaddes nehirlerin çamurunda debelenirler.” (Dikici 1994:74)

Sümme yetekellemüne cemî'an “Sonra, hepsi konuşurlar.” (Dikici 1994:50)

3. Sonuç

Bu çalışmada Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesinde teklik-çokluk uyumunda Arapçanın etkisi, tercüme ve telif eserlere bağlı olarak incelenmiştir. Tespit edilen örnekler üzerinde yaptığımız değerlendirmelere bağlı olarak elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1- Türkçede teklik-çokluk uyumunun iki yönü vardır: Sıfat tamlamalarında isim ve sıfat arasında; cümlede özne-yüklem arasında. Türkçede her iki durumda da, istisna örnekler bulunmakla birlikte, teklik-çokluk uyumu yoktur.

2- Eski Anadolu ve Osmanlı Türkçesinde, Arapçanın etkisine bağlı olarak teklik-çokluk bakımından uyum gösteren örnekler rastlanmıştır. Konuyla ilgili örnek sayısı, Osmanlı Türkçesinde daha çoktur. Bu durum, daha önce *Türkçede Art Zamanlı Değişmeler: Yüz Hadis Yüz Hikâye Örneği* adlı çalışmamızda vurguladığımız gibi, Karahanlı Türkçesiyle başlayan Arapça etkisinin zaman içinde artmasına bağlanmalıdır.

3-Teklik-çokluk uyumunu gösteren örnek sayısı tercüme eserlerde yaygın; telif eserlerde azdır. Konuyla ilgili örnek sayısının tercüme eserlerde yaygın olması, Arapçanın etkisi fazla olacağından, doğaldır.

4- Mütercimlerin iyi seviye Arapça bilmesi; özellikle dini metinlerde kutsal mesajın içeriğini koruma düşüncesi, tercümede metne bağlı kalmayı zorunlu hale getirmiş olmalıdır. Bu durum Arapçanın etkisinin daha da fazla olmasına zemin hazırlamıştır.

5- Dilde ortaya çıkan değişimlerde incelenen eserin telif ya da tercüme olması önemli bir etkidir.

6- Tarihi metinlerin incelenmesinde tercüme ve telif eser farkı gözetilmeli; tercüme ve telif eserler arasındaki dil farklılıkları ayrıca incelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Çörtü, M. M. (1998) *Arapça Dilbilgisi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Demir, N.-Yılmaz, E. (2005) *Türkçe El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Dikici, R. (1994) *Arapça Modern Metinler*, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Konya.
- Emiroğlu, S. (2011), 'Orhun Abidelerindeki tamlamaların Türkiye Türkçesindeki kullanımı', *International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics*, International Burch University, 5-7 May 2011, Bosnia.
- Ercilasun, A. B. (2005) *Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Ergin, M. (1997), *Dede Korkut Kitabı I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gabain, A V. (1988) *Eski Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Hacıeminoğlu, N. (1996), *Karahanlı Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Karahan, L. (2007) *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Küçük, S. (1994), *Baki Divanı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Sarı, M. (2007) *Türkçede Art Zamanlı Değişmeler*, Pegem A Yayınları, Ankara.
- Tanrıbuyurdu, G. (2006) *Eşref Paşa Divanı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Tatçı, M. (1990) *Yunus Emre Divanı-İnceleme-I*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Wardhaugh, R. (1992) *An Introduction to Sociolinguistics*, Blackwell, Oxford.